טומאה היא אצל הקדש אמר רבי זירא א"ר אסי א"ר יוחנן א"ר ינאי האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש איתיביה רבי זירא לרבי אסי שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין [א]על טהרת הקדש לא אמר ליה לא מיבעיא קאמר והא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה קאמר אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן אמר עולא [ב]האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה מאי קמ"ל תנינא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה שני הוא דלא הוי הא שלישי הוי אי מהתם הוה אמינא לא שני הוי ולא שלישי הוי ואיידי דאמר שני בקדש אמר נמי אין שני בתרומה קמ"ל איתיביה רב המנונא לעולא [א][ג]הראשון שבחולין טמא ומטמא והשני פוסל ואינו מטמא [ד]והשלישי נאכל בנזיד הדמע ואי אמרת [ה]נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה אמר ליה [ו]הנח לנזיד הדמע

דליכא

על טהרת הקדש לא. כלומר לית בהו שלישי: **לא מיבעיא קאמר.** כלומר אפילו בהני איכא שלישי: **והא אף אני לא אמרתי קאמר.** ורבה בר בר חנה אמרה להך אהדרתה דר"א ורבי יהושע משמיה דרבי יוחנן וקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: **אמוראי נינהו.** רבה בר בר חנה ור' אסי דלית ליה לר' אסי האי אף אני לא אמרתי אלא בתרוייהו אית ליה לרבי יהושע דנעשה גופו שני לקדש: **בחולין שנעשו על כו'.** כדפרישית דבשלישי של חולין אלו קאמר הא שלישי לתרומה הוי וכיון דשלישי הוא פסול מיקרי ונהי דתלי למיגע בתרומה מיכל מיהא לא מצי אכיל: **לא שני הוי ולא שלישי הוי.** שאין שלישי עושה שלישי דהא קאמר רבי יהושע המאכל ממנו מן האוכל חוץ מן השני או שלישי ולענין קדש: **קמ"ל.** דשלישי מיהא הוי וכי א"ר יהושע שאין נעשה אוכל כמאכל לנגיעה הוא דקאמר כגון האוכל אוכל ראשון דאי הוית משוית ליה ראשון הוי מגעו שני אבל האוכל אוכל שלישי דכי עבדת ליה שלישי שרי בנגיעה לענין אכילה מודי דאסור [א]ומדיוקא דייקינן מילתיה דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הוי: **הראשון שבחולין טמא ומטמא.** תרומה דעביד ליה שני לפסול את השלישי: **והשני.** שבחולין: **פוסל.** את התרומה: **ואינו מטמא.** דשלישי דתרומה לא עביד רביעי הלכך שלישי דתרומה לא מיקרי טמא אלא פסול:

והשלישי. של חולין: **נאכל בנזיד הדמע.** בתבשיל שתרומה מעורבת בו כגון שלישי זה אם מקפה של חולין הוא מותר לתת לתוכו תבלין של תרומה ושום ושמן דתרומה [ב]לאוכלו ומדקתני בהו שלישי ש"מ בחולין שנעשין על טהרת תרומה קאמר וקתני נאכל בנזיד הדמע: **ואי אמרת נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן.** להאי כהן מידי דפסיל לגופו והדר אכיל בהדיה תרומה כגון הנך תבלין: **הנח לנזיד הדמע.** דלא איכפת לן אי אכיל תבלי תרומה בפסול הגוף:

דליכא

סברי דאין שלישי בחולין שנעשו על טהרת קדש דהאי אף אני לא אמרתי היינו האי דקתני בברייתא בסוף מילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה אבל בתחלה לא פירש רבי יהושע עד ששאלו ר"א ואם איתא דחולין שנעשו על טהרת קדש יש בהן שלישי היה לו לפרש דלא מיירי בהו כדי שלא יבא לטעות ולומר דאיירי בכל דבר שיש בו שלישי אלא ודאי אין בו שלישי ולכך לא הוצרך לפרש דאיירי בתרומה ואע"ג דאיכא קדש עצמו שיש בו שלישי פשיטא דמלתא לאו בדידיה איירי דאין דרך לאכול קדש שנטמא וכני אדם בדילין ממנו: **אמוראי** נינהו ואליבא דרבי יוחנן. לא ר"ל הא דידיה הא דרביה דמסתמא דהא דקאמר לעיל מאי אהדרו ר"א ורבי יהושע אהדדי לא מסברא אומר כן דאין זה הדבר תלוי בסברא אלא קבלה היתה בידו: **והשלישי** נאכל בנזיד הדמע. בלשון שני פירש בקונטרס ונראה לו עיקר דאיירי בחולין גרידי ומטמא ופוסל דקאמר היינו את התרומה השלישי נאכל אפילו הוא נזיד הדמע ונגע בשני לטומאה דה"ל שלישי מותר לאוכלו אבל נגע בשני קודם [ג]שיערבו בו תרומה לא צריכא לאשמועינן דאכתי הוו חולין גרידי ולית בהו שלישי ודייק ע"כ כיון דנזיד הדמע הוא על טהרת תרומה בעי מיכליה והוי חולין שנעשו על טהרת תרומה ואי אמרת שלישי דידהו פסיל לגופיה לתרומה ספינן להאי (א) ושרינן לאוכלו הלא נפסל גופו ע"י כן ולאסור לטמא גופו ועוד הוה יכול להקשות היאך אוכל תרומה דקתני נאכל בנזיד הדמע ומשני הנח לנזיד הדמע דליכא כזית כו' הלכך לא בעי [ד]לאכליניהו בטהרת תרומה דהוו להו חולין גרידי וקשיא לפי' זה דהיה לו לפרש מטמא ופוסל את התרומה כיון דמיירי בחולין ועוד דמעיקרא דס"ד דליכא כזית בכדי אכילת פרס כלאו מילתיה דעולא תיקשי ליה היאך נאכלין והא תרומה טמאה קאכיל ומפרש ר"ת דבחולין גרידי איירי כדפירש בקונטרס ומטמא דקאמר היינו פוסל והשני פסול ואינו מטמא כלומר ואינו פוסל דאינו עושה שלישי והשלישי נאכל בנזיד הדמע דכיון דהיה דעתו לערב בו תרומה צריך לשומרו על טהרת תרומה והוו [ה]חולין שנעשו על טהרת תרומה ולכך אית בהו שלישי ואותו שלישי יכול לערב בו נזיד הדמע ולאוכלו והשתא פריך דהיכי ספינא ליה מידי דפסיל ליה לגופיה ולאסור לטמא גופו כדפי' בקונטרס ומשני דלית בהו כזית כו' ואין צריך לשומרו על טהרת תרומה כיון דאין דעתו לערב אלא מעט שלא יהא כזית בכדי אכילת פרס וחולין גרידי נינהו ואין בהן שלישי ולא קרי ליה שלישי אלא משום דהוי מגע שני או משום שאם היה דעתו לתת בהן תבלין של תרומה הרבה עד שיהא כזית בכדי אכילת פרס יצטרך לשומרו על טהרת תרומה ונראה דוחק ונראה לפרש כפירוש קמא דאיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומטמא ופוסל את החולין שנעשו על טהרת תרומה דאיירי בהו דיש בהו שלישי ושלישי שבהן פסול ונאכל בנזיד הדמע ויכול לערב [ו]תבלין של תרומה ופריך היכי ספינן ליה מידי דמפסיל ליה לגופיה והדר אכיל תרומה כדפירש הקונטרס [ז]בפירוש קמא ומשני דלית ביה כזית כו' ולא חיישינן אי אכיל ליה בפסול הגוף אע"ג דחצי שיעור אסור מן התורה הכא דפסול הגוף דרבנן לא החמירו ומה שהקשה דמ"מ היכי שרי לפסול גופו הא [ח]אמר [ט]בפ"ק דיומא (דף לט.) לא תטמאו בהם ונטמתם בם מכאן לטומאת הגויה מן התורה נראה דמהתם לא ילפינן [י]גופו שהרי אפילו כהנים אמרינן בפ"ק דר"ה (דף טז:) דמותרים ליגע בשרץ ונבלה ולא דרשינן מהאי קרא אלא דאם אכל אוכלין טמאין דנפסל גופו מלאכול תרומה וטהרות וכן בפרק אמרו לו (כריתות דף יג.) דאמר התירו לה למעוברת לאכול פחות מכשיעור אוכלין טמאין מפני הסכנה דמשמע דוקא פחות מכשיעור מפני הסכנה דוקא היינו נמי כשבאה לאכול כתר הכי תרומה וטהרות ובפרק ב' דטהרות כתר היא דהכא קתני הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאין שלישי בתרומה פוסל ולא מטמא הרביעי נאכל בנזיד הקדש היינו בבא איירי בתרומה שנעשו על טהרת קדש והפסול וטומאה דקתני הוו בתרומה עצמה והרביעי שלה יכול לערב בתבשיל של קדש גמור והדר קתני הראשון והשני ושלישי שבקדש טמאין ומטמאין רביעי פוסל ולא מטמא חמישי נאכל בנזיד הקדש האי בבא איירי בקדש גמור שנעשה על טהרת חטאת ועל טהרת פרה אדומה כדאמר בגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת ואמר נמי במסכת חגיגה (דף יח:) יוסף חסיד שבכהונה [י]היתה מטפחתו מדרס לחטאת לכך קאמר דאף הרביעי פוסל וכחמישי עצמו יכול לערב בו מאכל קדש שהוא קדש גמור אבל תרומה לחודה דלאו על טהרת קדש אין בה רביעי וקדש לחודיה דלאו [יא]לטהרת חטאת אין בו חמישי כדאמר בסוף פרק קמא דפסחים (דף יט.) דלא לישתמיט תנא וליתני רביעי בתרומה וחמישי בקדש ואין לתמוה על התרומה ועל הקדש אין נאכלין כיון דטמאין הם דמאחר דבתרומה עצמה אין בה רביעי ולא בקדש חמישי ליכא איסורא ולפירוש רבינו תם איירי בבא דתרומה בתרומה גרידא וקורא לה רביעי לפי שרוצה לערב נזיד הקדש ושומרה מהיות רביעי ובבא דקדש איירי בקדש גרידא וחמישי נאכל בנזיד הקדש לפי שרוצה לאכול עמו קדש הנשמר בטהרת חטאת ומטמא היינו פוסל כדפירש בבבא דרישא: **הנח** לנזיד הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס. לא בשביל שיהא סתם נזיד כן דבפרק אלו עוברין (פסחים דף מד.) [יב]משמע דאיכא בסתמא כזית בכדי אכילת פרס גבי מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה דקאמר התם ובפרק שלשה מינין (נזיר דף לז.) הואיל וזר לוקה עליו בכזית בכדי אכילת פרס אלא דבעי למימר דהכא איירי בכה"ג דליכא כזית בכדי אכילת פרס:

אבל

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פי"א מהל' אבות הטומאה הל"כ:
צב ב מיי' שם הל"ח:
צג ג מיי' שם הל"כ:
צד ד מיי' שם הל"ח:
ה [מיי' פט"ו מהלכות טומאת אוכלין הלכה ח ועכס"מ]:
ו מיי' פי"א מהלכות אבות הטומאות הלכה יח:

רבינו גרשום

האוכל אוכל שלישי למה גופו שני: נעשה גופו שני לקדש. כלומר ואינו יכול לאכול קודש: והא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה כו'. כלומר והא סבירא ליה לר' יוחנן דסבר ר' יהושע אף אני לא אמרתי אלא בתרומה (א) הא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה וכו' ועכשיו הוא אומר חולין שנעשו על טהרת הקדש וקשיא דר' יוחנן [אדרבי יוחנן]: אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן איכא דאמר אליבא דר' יוחנן אפי' אוכל שלישי שנעשו על טהרת הקדש נפסל גופו מלאכול בקדש. ואיכא דאמר לא אמר אלא בתרומה הואיל וטהרתה טומאה היא אצל הקדש כדבעינן למימר לקמן בשילהי דהילכתא: שני הוא דלא הוי הא שלישי הוי. כליכר אין שני לתרומה הא גופו חשיב שלישי ונפסל מלאכול בתרומה: הראשון שבחולין טמא ומטמא. כלומר ואיזהו ראשון שנגע בשרץ השני פוסל ואינו מטמא (קדש) [תרומה]: והשלישי נאכל בנזיד הדמע. כלומר נאכל עם דמע של תרומה ואינו חושש שרביעי בתרומה ליתא לדברי הכל ומאי קרי דמע תרומה שנדמע במאה חולין: (א"ל הנח לנזיד הדמע כו' כיון דמדמע אחד במאה) ואי אמרת נפסל גופו מלאכול תרומה ספינן ליה כו' כלומר כיון דאותו חולין שהוא שלישי נתערב בדמע של תרומה דמי כחולין שנעשו על טהרת תרומה ואי אמרת (הא אני) דהאוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן ליה כו' א"ל הנח לנזיד הדמע כו' כלומר כיון דהתרומה נדמע באחד ומאה כי קא אכיל פרס מחולין דהן כארבעה ביצים לא אכיל כזית מתרומה דלא חשיב על הכל חולין שנעשו על טהרת תרומה:

א) נראה דצ"ל וה"ק משמע דבחולין שנעשו על טהרת הקודש אין נעשה גופו שני לקודש.

מסורת הש"ס

א) טהרות פ"ב משנה ג, ב) [ע"ל כפ' בתרא דיומא פ:], ג) [ע"ש בתוס' ד"ה דליכא].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה והשלישי וכו' ספינן להאי כהן ושרינן:

שיטה מקובצת

א] מודי דאסור מדיוקא דדייקינן מיניה דאמר: ב] ושום ושמן דתרומה ולאוכלו ומדקא מני ביה שלישי שמעת מינה בחולין: ג] אבל נגע בשני קודם שעירב בו תרומה: ד] הלכך לא בעי למיכלינהו בטהרות: ה] וה"ל חולין שנעשו: ו] ויכול לערב בו תבלים של תרומה: ז] כדפי' הקונטרס בפי' קמא נמחקו מלות בפי' קמא: ח] אמרי' בפ' בתרא דיומא אל תטמאו בהם: ט] דמהתם לא ילפי' שיהא אסור לפסול גופו שהרי אפי' כהנים: י] חסיד שבכהונה היה והיתה מטפחתו: יא] וקדש לחודיה דלאו על טהרת חטאת: יב] דבפ' אלו עוברים משמע דבסתמא איכא כזית בכדי אכילת פרס: